

Šľachtický snem v Nových Zámkoch

V našom meste sa konala 13. decembra 2008 slávnostná členská schôdza - šľachtický snem občianskeho združenia Nobilitas Carpathiae. Podujatie sa uskutočnilo za účasti domácich a zahraničných hostí. Potomkovia niekdajších šľachticov na snem prišli odedi v dobových šľachtických odevoch, čím upútali pozornosť kupujúcich na vianočných trhoch, ktoré sa práve v ten deň začali na Hlavnom námestí. Aj preto som po skončení slávnostnej členskej schôdzy požiadala predsedu občianskeho združenia Nobilitas Carpathiae Mikuláša Práznovszkyho o krátky rozhovor.

* Bola to slávnostná členská schôdza alebo šľachtický snem a prečo sa konal v Nových Zámkoch?

- Šľachtickým snemom ho nazývame podľa našich stanov, ale je to v podstate slávnostná členská schôdza a v našom meste sa konal preto, lebo občianske združenie má sídlo v Nových Zámkoch.

* Môžete nám priblížiť vaše občianske združenie?

- Združenie bolo založené v decembri 2007, čiže práve sme oslavovali prvý výročie vzniku. Členmi občianskeho združenia sú potomkovia bývalých šľachticov, ktorí žijú na území Slovenskej republiky, bez ohľadu na národnosť, vierovyznanie a rasu a sú potomkom šľachtica podľa obyčajového práva, ktoré platilo na území našej republiky. Okrem týchto tzv. riadnych členov počíta naše združenie aj s podporujúcimi členmi. Týmto členom môže byť každý občan SR, ktorý síce nie je potomkom šľachtica ale súhlasí s našimi cieľmi a chce nás v ich dosiahnutí podporovať. Hlavným cieľom združenia je získať spoločenské uznanie tých hodnôt, ktorých nositeľmi bola v minulosti šľachta a ktoré sú zlučiteľné s princípmi demokratického a právneho štátu. Napríklad v roku 1918 bolo v bývalej Československej republike zrušené šľachtictvo a zakázané používať šľachtické tituly a prídomy. Od tejto doby vlastne tieto pojmy boli tabu. Neskôr, v čase komunistického totalitného režimu v zmysle marxistickej ideológie bola práve šľachta, šľachtictvo predkladané občanom len v tom najhoršom svetle, ako nepriatelia ľudu a národa. Je však potrebné si uvedomiť, že povýšeniu do šľachtického stavu predchádzali zásluhy, skutky, služby štátu. Že bránili krajinu, že boli politickými reprezentantmi štátu, že boli nositeľmi kultúry a vzdelania.

* Kto sa zúčastnil šľachtického snemu?

- Samozrejme naši členovia z rôznych miest Slovenska: z Banskej Bystrice, Piešťan, Lučenca, z Nitry a Nových Zámkov. Okrem toho sme na slávnostné stretnutie - na slávnostný šľachtický snem - pozvali aj zástupcov našej partnerskej organizácie z Maďarska. Boli to zástupcovia Zväzu svätej koruny, konkrétne jeho predseda Imre Kiss, ďalej hlavný

strážca vlajky tohto zväzu a ďalší dvaja jeho členovia. Spoluprácu s nimi považujeme za veľmi dôležitú. Podľa obyčajového práva platného na území Slovenskej republiky totiž do šľachtického stavu, prípadne do vyššieho šľachtického stavu mohol povýšiť iba ten panovník, ktorý bol korunovaný svätoštetanskou korunou.

* Aký priebeh mal šľachtický snem?

- Všetci jeho účastníci si ešte pred jeho začatím prezreli historické miesta na Hlavnom námestí. Hlavným bodom šľachtického snemu bola krátka správa o činnosti občianskeho združenia Nobilitas Carpathiae za prvý rok svojej činnosti. Slávnostný prejav následne predniesol predseda Zväzu svätej koruny. V jeho úvode zdôraznil význam činnosti nášho združenia a potom sa zamerlal na spoločné dejiny našich národov - Slovákov a Maďarov. Poukázal na to, že oba národy majú vo svojich štátnych symboloch rovnaké prvky, a to trojvršie a dvojité kríž, oba národy majú aj rovnakú ochrankyňu Pannu Máriu a spoločne bojovali v Rákócziho protihabsburskom povstaní ako aj v revolúcii v rokoch 1848-49. Vyjadril svoju radosť z toho, že stretnutie sa konalo v meste, ktorého meno bolo známe v celej Európe, keď práve tu sa podarilo zvíťaziť nad tureckou nadvládou. V závere príhovoru sa poďakoval za priateľské privítanie a pohostinnosť. Milým prekvapením pre všetkých prítomných bolo, že posledné vety svojho príhovoru povedal v slovenskom jazyku. Šľachtický snem potom pokračoval vo forme plodných rozhovorov.

* Ďakujem za rozhovor.

Mária Sternová

Matica slovenská

Matica slovenská je verejnoprávna ustanovizeň slovenského národa v oblasti kultúrnej a spoločenskej činnosti na Slovensku. Pred založením Slovenskej akadémie vied (1942 resp. 1953) bola najvyššou inštitúciou, ktorá sa zaoberala kultúrnymi a inými záležitosťami Slovákov.

Potrebu založiť Maticu ako prvý spomenul vo svojom liste adresovanom J. Kollárovi v roku 1827 pod vplyvom založenia srbskej Matice P.J. Šafárik.

Prvá Matica pôsobila v období 1863-1875. Vedúci slovenskí politici žijúci v Rakúsko-uhorskej monarchii v roku 1861 vydali v Martine Memorandum národa slovenského, v ktorom pre Slovákov žiadali základné menšinové práva. Rakúsky cisár František Jozef povolil aktivity slovenského národa, následkom čoho na príklad iných organizácií - určených na posilnenie a ochranu národného uvedomenia - ďalších slovenských národov, 4. augusta 1863 vznikla Matica slovenská. Ustanovujúce valné zhromaždenie sa uskutočnilo v Martine, kde má doteraz sídlo. Na post najvyšší - za predsedu bol zvolený banskobystričský biskup Štefan Moyzes. Po jeho smrti sa predsedom stal J. Kozáček a funkciu podpredsedu zastával evanjelický hodnostár Karol Kuzmány. Novozaložená ustanovizeň sa stala obhajkyňou a predstaviteľkou slovenského národa.

Slovo Matica je srbského pôvodu, znamená: matka. Príkladom Matice slovenskej bola Matica Srbska (založili ju v roku 1826) a Matica česká (bola založená v roku 1831).

Po založení Matice slovenskej sa jej členská základňa neustále rozširovala. Združovala aktivistov slovenskej kultúry, podporovala ochotnícke divadelné súbory, ľudovú kultúru a vydávala slovenský vedecký časopis „Letopisy“. V úzkej spätosti s históriou Matice slovenskej vzniklo aj Slovenské národné múzeum.

Minister vnútra Koloman Tisza vo svojom nariadení č. 125 zo dňa 6. apríla 1875 zakázal činnosť Matice slovenskej.

Činnosť Matice slovenskej sa obnovila až v roku 1919. Po vzniku československého štátu v roku 1918, Matica slovenská 5. augusta 1919 znovu ožila. V týchto nových podmienkach na čele organizácie stáli piati predsedovia: M. Dula, P.O. Hviezdoslav, F.R. Oswald, Vavro Šrobár, Juraj Jánoška. Jej činnosť aj naďalej bola orientovaná na rozvoj slovenskej národnej kultúry. Do vzniku Slovenskej akadémie vied zohrávala výnimočnú rolu aj vo vedeckom živote Slovákov, predovšetkým v otázkach spojených so slovenským jazykom. Po roku 1945 sa predsedom Matice slovenskej stal L. Novomeský. Od roku 1954 sa jej činnosť redukovala na dozor Slovenského národného múzea a Slovenskej národnej knižnice.

Matica slovenská v roku 1963 oslávila 100. výročie svojho vzniku. Jej význam bol veľký, po celej krajine sa rad radom zakladali základné organizácie.

V histórii ustanovizne značným míľnikom bol rozpad československého štátu a vznik samostatnej Slovenskej republiky. Organizácia sa od roku 1990 čoraz výraznejšie aktivizovala. V roku 1991 bol schválený zákon SNR o Matici slovenskej, ktorý jej zakotvil miesto v kultúre a národe.

Skutočná renesancia Matice slovenskej sa však začala od roku 1993 vznikom zvrchovanej Slovenskej republiky. Jej praktická činnosť sa zameriava hlavne na organizovanie kultúrnych podujatí. Centrálnym sídlom organizácie je mesto Martin.

Pestovaním našich historických hodnôt, kultúrnych tradícií organizácia zabezpečí priestor pre nové generácie, aby mohli zachovať, pestovať, rozvíjať slovenskú kultúru v európskom, resp. aj celosvetovom meradle. Takto naplnia svoju rolu, ktorú má určenú v zachovaní európskeho charakteru slovenskej kultúry.

(pokračovanie)

Alexander Strba, miestny historik